

1. FORRETNINGSMODEL

Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører (pensionskassen) er en medlemsejet tværgående pensionskasse og selvstændig juridisk enhed, der driver pensionskassevirksomhed på det danske marked for overenskomstbaserede arbejdsmarkedspensioner med det formål at sikre medlemmerne et godt afkast på et ansvarligt grundlag.

Pensionskassen indgår i et forsikringsadministrationsfællesskab med Sampension Livsforsikring A/S, Arkitekternes Pensionskasse og Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger, hvor Sampension Liv på vegne af parterne varetager al administration af de forretningsmæssige aktiviteter vedrørende pensions- og forsikringsadministration samt investeringsforvaltning.

Pensionskassen er en tværgående pensionskasse, der blev etableret i 1958. Der er ca. 12.200 forsikrede. Oprindeligt var pensionskassen udelukkende for teknikumingeniører, men siden er også diplomingeniører og andre med en lignende uddannelse kommet til. Der kan optages såvel privatansatte som offentligt ansatte ingeniører, og i dag er det også muligt at tegne pensionsordninger for alle ansatte i virksomheder med ingeniører eller lignende uddannelser. Siden oktober 2018 går pensionsindbetalinger for nyansatte ingeniører under IDA's overenskomster med offentlige arbejdsgivere til P+, Pensionskassen for Akademikere. Medlemmer i pensionskassen, som var ansat i det offentlige pr. 30. september 2018, kan dog bevare deres ISP-ordning ved jobskifte inden for det offentlige.

Denne redegørelse er en del af ledelsesberetningen i årsrapporten 2021 for pensionskassen.

2. SAMFUNDSANSVAR

Ud over at bidrage til den enkeltes økonomiske sikkerhed som pensionist er pensionskassen som en del af arbejdsmarkedspensionssystemet med til at sikre en samfundsøkonomisk bæredygtig udvikling med en god balance mellem offentlige ydelser og ydelser forankret i arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedspensionerne indskrives sig som en væsentlig grundpille i den danske model og har siden 1980'erne været medvirkende til den fortsatte udvikling af et sikkert og ansvarligt arbejdsmarked.

Pensionskassen har et ansvar for at forvalte pensionsordninger på en sådan måde, at kundernes interesser varetages bedst muligt. Det gøres ved at holde fokus på det væsentlige, som gør pensionsordninger mere værd:

- Lave omkostninger
- Høje afkast
- Et fleksibelt pensionsprodukt
- Personlig kundeservice
- Helhedsorienterede rådgivningsværktøjer.

Pensionskassen løfter hermed en bredere samfundsopgave. Politiken for samfundsansvar er tilrettelagt som et forretningsdrevet samfundsansvar, hvor samfundsansvaret søges realiseret gennem virksomhedens forretningsområder. Det er virksomhedens bærende formål at sikre gode pensionsordninger til kunderne, hvilket afspejles ved, at overskuddet går til kundernes pensionsopsparing.

Ansvarlige investeringer – politik og retningslinjer

Pensionskassens politik for ansvarlige investeringer og aktivt ejerskab gælder for investeringerne generelt.

Pensionskassens investeringer tilrettelægges, så de er samfundsmæssigt samt klima- og miljømæssigt ansvarlige. Fokus på investeringernes miljø- og klimamæssige aftryk, sociale indvirkning – herunder menneskerettigheder og god selskabsledelse reducerer risici og understøtter dermed et langsigtet konkurrencedygtigt afkast. Politikken for ansvarlige investeringer har for nuværende og fremover således tre fokusområder:

- Investeringernes miljø- og klimamæssige aftryk
- Investeringernes sociale indvirkning
- God selskabsledelse

Arbejdet med samfundsansvar hviler for nuværende og fremover på en ambition om at efterleve og indarbejde internationale FN-konventioner, herunder FN's Verdensmål, FN's Global Compacts 10 principper og målsætningen i FN's Parisaftale om at holde den globale opvarmning under 2 grader – og tæt på 1,5 grader – i forhold til præindustrielt niveau. De suppleres af OECD's retningslinjer om ansvarlig virksomhedsadfærd for både multinationale virksomheder og institutionelle investorer, de seks principper fra det FN-støttede PRI, Principles for Responsible Investment, og G20-landenes Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Pensionskassen anvender blandt andet TCFD's anbefalede målemetode til at opgøre investeringernes klimarelaterede risici.

Derudover støtter pensionskassen op om en række netværksorganisationer, der primært arbejder med at fremme klimainvesteringer.

- **Institutional Investors Group on Climate Change** eller 'IIGCC', som er et europæisk baseret forum for institutionelle investorer med formål om at påvirke politiske beslutningstagere til at adressere de fremtidige klimaudfordringer bl.a. gennem lavere udledning af drivhusgasser.
- **CDP** (tidligere Carbon Disclosure Project), som er en global klimaorganisation, der har som formål at øge fokus på at skabe en langsigtet bæredygtig økonomi ved at påvirke selskaber og byer til at måle, rapportere og forstå den miljømæssige påvirkning, der følger af deres udledning af drivhusgasser.
- **Climate Action 100+**, som er et globalt investor-initiativ. Initiativet har mere end 615 investorer med værdier for over 390.000 mia. kr. bag sig. Det er en aktiv organisation, der arbejder for, at verdens største udledere af drivhusgasser skal forpligte sig til at tage nye initiativer, der begrænser klimaforandringerne.
- **Dansif**, der er et dansk netværksforum for professionelle investorer og andre, der beskæftiger sig med ansvarlige investeringer. Målet er at udbrede og udveksle erfaringer samt facilitere en diversificeret debat på området. Sampension Livsforsikring A/S var med til at stifte Dansif.

Miljø- og klimamæssigt ansvarlige investeringer

Målsætningerne i FN's Paris-aftale om en maksimal temperaturstigning på 2 grader – og tæt på 1,5 grader - i forhold til præindustrielt niveau inddrages i investeringsprocessen.

Med henblik på at understøtte disse mål udfærdiges en handlingsplan for reduktion af investeringsporteføljens klimaaftryk, så porteføljens udledning af drivhusgasser er netto nul senest i 2050.

Handlingsplanen skal så vidt muligt baseres på objektive kriterier og relevant klimaforskning og skal indeholde konsistente delmål for perioden frem til 2050. Delmålene skal inkludere "stier til net-zero" for relevante emissions-tunge sektorer. For porteføljen som helhed tilsigtes, at emissionen af klimagasser reduceres med mindst 45 % i forhold til 2020 frem til og med 2030.

Handlingsplanen skal derudover understøtte, at pensionskassen aktivt deltager i omstillingen til en klimamæssigt bæredygtig økonomi ved løbende at afsøge mulighederne for investering i en grøn omstilling.

Socialt ansvarlige investeringer

Den socialt ansvarlige investeringspolitik er baseret på FN's konventioner vedrørende grundlæggende menneskerettigheder, og følgende hensyn inddrages i investeringsprocessen:

Selskaberne anvender ikke børnearbejde, jf.

FN's Konvention om Barnets Rettigheder (1989) Artikel 32, ILO's Konvention (nr. 138) om minimumsalder (1973) og ILO's Konvention (nr. 182) om de værste former for børnearbejde (1999).

Selskaberne respekterer ligestilling uanset køn, race og religion, jf.

Verdenserklæringen om Menneskerettighederne Artikel 2 og Artikel 23 stykke 2 (1948) og ILO's Konvention (nr. 111) om diskrimination (1958), samt ILO's Konvention (nr. 100) om ligeløn (1951).

Selskaberne respekterer den enkeltes ret til at oprette og være medlem af en lovlig fagforening, jf.

Verdenserklæringen om Menneskerettighederne Artikel 23 stykke 4 (1948). ILO's Konvention (nr. 87) om foreningsfrihed og retten til at organisere sig (1948), ILO's Konvention (nr. 98) om retten til at organisere sig og kollektive forhandlinger (1949) samt ILO's Konvention (nr. 154) om kollektive forhandlinger (1981).

Selskaberne respekterer samtlige ILO's konventioner omhandlende arbejdsmiljøet

Der eksisterer i øjeblikket flere end 25 konventioner på dette område, omhandlende bl.a. sundhed, sikkerhed, arbejdstider og sweatshops.

Selskaberne gør ikke brug af tvangsarbejde, jf.

ILO's Konvention (nr. 29) om tvangsarbejde (1930) og ILO's Konvention (nr. 105) om afskaffelse af tvangsarbejde (1957).

Selskaberne modarbejder alle former for korruption

Selskaber bør modarbejde alle former for korruption, herunder afpresning og bestikkelse, jf. FN's Konvention mod Korruption (58/4) af 31. oktober 2003.

Selskabers ledelsesmæssige ansvar

Nedenstående principper for god selskabsledelse vil blive anvendt ved deltagelse på generalforsamlinger (stemmeretsudøvelse) og i bestyrelser eller rådgivende organer:

Bestyrelsessammensætning og organisering

Bestyrelsen i et selskab skal sammensættes, så de rette kompetencer og diversitet er til stede for at varetage bestyrelsens strategiske, ledelsesmæssige og kontrolmæssige opgaver. Bestyrelsen skal sikre en rimelig balance mellem fornyelse og kontinuitet, være til rådighed i tilstrækkeligt omfang, agere uafhængigt af særinteresser og varetage aktionærernes interesser.

For børsnoterede selskaber gælder, at bestyrelsen som minimum skal have et revisionsudvalg og et vederlagsudvalg.

Bestyrelsens opgaver og ansvar

Bestyrelsen i et selskab har ansvaret for den overordnede strategiske ledelse af selskabet med henblik på at sikre værdiskabelsen. Bestyrelsen skal fastlægge selskabets strategiske mål og sikre, at de nødvendige forudsætninger for at nå disse mål er til stede i form af såvel finansielle som kompetencemæssige ressourcer.

Bestyrelsen har ansvaret for at ansætte en kompetent direktion, fastlægge arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion, sikre klare retningslinjer for ansvarlighed, planlægning og opfølgning samt risikostyring.

Kommunikation og samspil med virksomhedens interessenter

Et selskab skal kommunikere tydeligt om mål, strategi, konkurrencemæssig position, drift og risikostyring således, at informerede beslutninger om ejerskab i selskabet kan træffes af eksisterende og mulige aktionærer.

Risikostyring

Et selskab skal have systemer til analyse, måling og styring af risiko i alle operationelle aktiviteter.

Bestyrelsen skal sikre, at selskabets kapitalstruktur minimerer dets kapitalomkostninger under behørig hensyntagen til selskabets strategi, stabilitet samt de generelle økonomiske forhold.

Aflønningsprincipper

Der skal i et selskab være åbenhed om alle væsentlige forhold vedrørende selskabets politik for og størrelsen af ledelsesmedlemmernes vederlag, herunder fratrædelsesgodtgørelse, eventuelle gyldne faldskærme samt forsikrings- og pensionsordninger.

Selskabets politik for aflønning skal understøtte en langsigtet værdiskabelse. Programmer for aktieaflønning skal være revolverende og skal løbe over minimum 3 år efter tildeling. Optionsprogrammer skal være velbeskrevne og sikre langsigtet værdiskabelse.

Forbrugerinteresser

Et selskab skal agere ansvarligt i selskabets markedsføring overfor forbrugerne og skal sikre, at selskabets produkter kan benyttes på en sikker og helbredsmæssig forsvarlig måde, herunder ved at sikre tilstrækkelig og forbrugerorienteret kommunikation omkring sikker brug.

Vidensdeling og spredning af teknologi

Et selskab bør, med nødvendig respekt af hensynet til at beskytte dets kommercielle interesser, bidrage til at udbrede økonomiske og sociale fremskridt, herunder ved i proportionalitet med selskabets størrelse og ressourcer at understøtte vidensdeling og spredning af ny teknologi i de områder, selskabet opererer i, bl.a. ved at udvikle relationer til uddannelses- og forskningsinstitutioner og samarbejde med myndigheder samt ved at sikre licensgivning på rimelige vilkår.

Konkurrence

Et selskab skal udvise ansvarlig adfærd i konkurrencen med andre virksomheder og afstå fra at indgå i et kartel eller i kartellignende virksomhed, og selskabet skal samarbejde loyalt med myndigheder med henblik på afdækning af konkurrenceforvridende aktiviteter i de områder, det opererer i.

Beskatning

Et selskab skal sikre gennemsigtighed og et højt informationsniveau omkring egne skatteforhold for både myndigheder og offentligheden for dermed at understøtte en korrekt vurdering af relevante skattemæssige forhold. Selskaberne skal sikre, at de både forholder sig til, hvad der er lovligt, og til intentionen bag den gældende regulering. Skat skal håndteres balanceret, forstået således, at skattebetalinger skal minimeres i

det lovlige omfang, men således, at konstruktioner til nedbringelse af skattebetalinger i klar modstrid med lovgivers intentioner ikke anvendes.

Administrationen fastsætter nærmere principper for ansvarlig skattepraksis på investeringsområdet, der dækker investeringer i ejerandele, gæld samt investeringer via eksterne forvaltere.

Lobbyaktivitet

Selskaber har en generel forpligtelse til at tilrettelægge deres aktiviteter, så de er samfundsmæssigt ansvarlige, herunder med det nødvendige fokus på selskabernes miljø- og klimamæssige aftryk, sociale indvirkning og god selskabsledelse.

Det omfatter også selskabernes lobbyaktiviteter.

Et selskabs lobbyaktiviteter bør således udøves under hensyntagen til internationalt anerkendte principper og retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd. Det gælder særligt FN's Global Compact, FN's Paris-aftale og OECD's retningslinjer ansvarlig virksomhedsadfærd for multinationale virksomheder.

Lobbyaktivitet anses for ansvarlig, hvis de interesser, der søges fremmet med lobbyaktiviteten, er forenelige med de overordnede principper og retningslinjer, der er angivet ovenfor.

Administrationen fastsætter nærmere principper for ansvarlig lobbyaktivitet, som skal lægges til grund når det i konkrete sager skal vurderes, om et selskabs lobbyaktivitet er ansvarlig.

Investeringspolitik på våbenområdet

Pensionskassen investerer ikke i selskaber, der producerer anti-personel miner eller komponenter hertil (i overensstemmelse med Ottawa-traktaten) eller på nogen måde er involveret i udvikling og spredning af masseødelæggelsesvåben (kerne våben, biologiske og kemiske våben).

Landescreening ved investering i statsobligationer og statskontrollerede selskaber

Pensionskassens investeringer i statsobligationer og statskontrollerede selskaber foretages kun i stater og selskaber, som ikke er udelukket, fordi staten eller nøglepersoner i staten er omfattet af væsentlige finansielle sanktioner eller forbud fra FN og EU. Eller hvis der i landet foregår grove krænkelse af menneskerettigheder, og der ikke er indikationer om væsentlige forbedringer. Principperne herfor tager udgangspunkt i UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs). Pensionskassen kan undlade eller udskyde en udelukkelse, hvis den skønnes at ville føre til en væsentligt forværret situation for den almindelige befolkning i staten.

Ovennævnte vil veje tungest i vurderingen af, hvorvidt pensionskassen for nuværende og fremover ikke vil investere i det pågældende lands statsobligationer. Følgende faktorer ud over menneskerettigheder kan efter en samlet vurdering medvirke til en udelukkelse, dog med mindre vægt:

- Niveau for korruption i staten, i den politiske ledelse og organisationer.
- Demokratisk niveau.
- Sikring af arbejdstagerrettigheder.
- Statens efterlevelse af miljøansvar.
- Ligestilling indenfor uddannelse og arbejdsmarked.

Investeringer med relation til internationalt omstridte områder

Pensionskassen skal for nuværende og fremover undgå at investere i selskaber, der med aktiviteter i internationalt omstridte områder har en væsentlig negativ indflydelse på den sociale og økonomiske livssituation for mennesker i området eller virker eskalerende for en konflikt, og i øvrigt skal pensionskassen

følge anbefalinger fra det danske Udenrigsministerium og EU. Foranstående forankres i FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv ('UN Guiding Principles on Business and Human Rights Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework') vedtaget af FN's Menneskerettighedsråd i juni 2011.

3. ESG-NØGLETAL GIVER SAMMENLIGNELIGHED OG GENNEMSIGTIGHED

Pensionskassen har valgt at støtte pensionsbranchens ønske om en fælles standard og offentliggøre en oversigt over ESG-nøgletal efter vejledningen fra FSR – danske revisorer, Nasdaq og Finansforeningen fra juni 2019¹.

Her er kun medtaget nøgletal, der knytter sig direkte til pensionskassen, mens nøgletal for administrations-fællesskabet kan ses i Sampension Livsforsikring A/S' lovpligtige redegørelse om samfundsansvar: sampension.dk/aarsrapport.

ISP Pension	Enhed	Målsætning 2030	2021	2020	2019
E - Miljødata					
Investeringernes CO2-aftryk²					
CO2-udledning i den børsnoterede aktieportefølje					
Absolut udledning*	Ton CO2e	45.000	52.651	66.253	
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e / mio. DKK	8,0	7,8	11,2	
Carbon intensitet	Ton CO2e / mio. DKK	14,0	20,9	22,6	
Vægtet gennemsnitlige carbon intensitet	Ton CO2e / mio. DKK	15,0	20,8	21,4	
CO2-udledning i direkte ejede virksomhedsobligationer³					
Absolut udledning	Ton CO2e	13,0	20	23	
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e / mio. DKK	<1	<1	<1	
Carbon intensitet	Ton CO2e / mio. DKK	<1	<1	<1	
Vægtet gennemsnitlige carbon intensitet	Ton CO2e / mio. DKK	<1	<1	<1	
CO2-udledning i eget forvaltede danske ejendomme					
Total CO2-udledning	Ton CO2e	142	13		
CO2-udledning pr. kvm.	Kg. CO2e /kvm.	5,0	12,6		
Relativt carbon footprint	Ton CO2e / mio. DKK	0,2	0,3		
Aktivt ejerskab, antal dialoger					
Antal dialoger om klimaforandringer	Stk.		12		
Antal dialoger i alt	Stk.		73		

¹ Metodebeskrivelse for beregning af klimanøgletal for investeringsporteføljen er indsat som bilag [1]

² Nøgletallene er tidligere beregnet med udgangspunkt i udstedt aktiekapital. Sampension-fællesskabet vil fremadrettet basere udregningen af porteføljens klimaaftryk med udgangspunkt i selskabernes samlede finansiering, dvs. både aktiekapital, gæld og kontanter – den såkaldte EVIC-metode (anbefalet af EU). Ændringen er begrundet i, at det blandt andet er denne opgørelsesmetode, der skal anvendes i forbindelse med rapportering under SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation (EU-forordning)). Der er beregnet sammenligningstal for 2020, men dette har ikke været muligt for 2019.

³ Der er ikke beregnet klimaaftryk for direkte ejede virksomhedsobligationer før 2020.

S - Sociale data					
Betalte skatter	Mio. kr.		352	379	281
G - Ledelsesdata					
Bestyrelsens kønsdiversitet	Pct.		17	17	17
Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder	Pct.		97	97	95

*: Målsætning for 'Absolut udledning' er et øjeblikksbillede, og vil derfor over tid være genstand for ændringer bl.a. som følge af ændringer i investeringsstrategi, aktivallokering, investeringsporteføljens samlede omfang og aktivklassernes performance.

ESG-nøgletallene viser bl.a. følgende:

Investeringer:

- Porteføljens klimaaftryk falder markant. CO2-aftrykket per mio. DKK investeret falder for de børsnoterede aktier, direkte ejede virksomhedsobligationer og kontanter samlet med 30 pct.
- Der har været 73 dialoger med virksomheder, vi har investeret i, i 2021. Heraf har de 12 dialoger været om klimarelaterede emner.
- Ledelsesdata viser, at pensionskassens bestyrelse ikke har en ligelig fordeling mellem kønnene som defineret i Erhvervsstyrelsens vejledning. Bestyrelsen har opstillet et måltal på mindst 33,3 % for andelen af det underrepræsenterede køn i bestyrelsen svarende til 2 ud af 6 medlemmer, som forventes opfyldt senest i forbindelse med den ordinære generalforsamling i 2024.
- I betalte skatter indgår pensionsafkastskat, som afhænger af de enkelte års realiserede investeringsafkast. Faldet i betalte skatter skyldes primært, at pensionsafkastskat var meget høj i 2020 på baggrund af et meget højt investeringsafkast i 2019.

ESG-nøgletal definitioner

ESG-vejledningen er suppleret med nøgletal, som viser CO2-udledning fra aktieporteføljen og direkte ejede virksomhedsobligationer og betalte skatter for bedre at afspejle pensionskassens bidrag til omverdenen. Nøgletallet for fastholdelse af kunder er udeladt, da det ikke er retvisende for kundetilfredsheden i et arbejdsmarkedspensionsselskab.

CO2-udledning i virksomheden

Tal for CO2-udledning følger GHG-protokollen (Green House Gas Protokol), som er den internationale standard for rapportering af drivhusgasemissioner. Ifølge GHG-protokollen udarbejdes klimaregnskaber med udgangspunkt i en opdeling mellem direkte og indirekte udledninger. Direkte udledninger er defineret som udledninger fra aktiviteter, som ejes eller kontrolleres af selskabet, mens indirekte udledninger er defineret som udledninger fra aktiviteter, som er afledt af selskabet, men ikke kontrolleres af selskabet.

Datagrundlaget beror på energi, - og forsyningsselskabernes forbrugsopgørelser, samt kørselsregnskab og kilometeropgørelse fra benyttede leasingselskaber og er opgjort for Sampension af Rambøll i december 2021.

Scope 1: Direkte klimagas udledninger fra kilder/aktiviteter, som ejes eller kontrolleres af selskabet, fx transport i selskabets egne/leasede biler. CO₂e, for Scope 1 vises i metriske tons/år.

Scope 2: Indirekte klimagas udledninger fra indkøbt energi, fx el, varme og køl, som bruges af selskabet og leveres af ekstern leverandør. CO₂e, for Scope 2 vises i metriske tons/år.

Energiforbrug: Det totale energiforbrug for transport, el, og varme, samt energiforbrug fra vedvarende energikilder (solcelleanlæg). Viser som samlet forbrug i GJ/år.

Vedvarende energiandel: Hvor stor en andel af det totale energiforbrug, der stammer fra vedvarende energi. Viser som % af det samlede energiforbrug.

Vandforbrug: Summen af alt forbrugt vand. Forbruget vises som m³/år.

CO₂-udledning i den børsnoterede aktieportefølje

Ved opgørelse af investeringsporteføljens klimaaftryk anvendes flere metrikker, herunder den af Taskforce for Climate related Financial Disclosure (TCFD) anbefalede metrik. Beregningerne af porteføljens klimaaftryk er foretaget af administrationen ved hjælp af services fra Institutional Shareholder Service.

Total udledning fra den børsnoterede aktieportefølje og direkte ejede virksomhedsobligationer er den absolutte emission afledt af investeringerne opgjort for scope 1 og 2. Hertil kommer tre grundlæggende beregninger af porteføljens klimaaftryk, som hver især siger noget om, hvor stor udledningen er relativt til enten mængden af investerede midler, omsætningen i virksomhederne og de enkelte investeringers vægt i porteføljen. *Finansieret udledning* viser udledning pr. investeret mio. DKK, *Carbon intensitet* viser den ejerandelsvægtede udledning i forhold til den ejerandelsvægtede omsætning, *Vægtet gennemsnitlige carbon intensitet* viser de respektive selskabers udledning i forhold til deres omsætning, sammenvægtet med, hvor stor en andel selskaberne udgør af porteføljen.

Øvrige nøgletal

Ved opgørelse af kønsdiversitet for øvrige ledelseslag defineres en leder, som en person med personaleansvar. Direktionen indgår ikke som en del af nøgletalsberegningen.

Betalte skatter er ikke en del af nøgletalsvejledningen og opgøres som den i året betalte selskabsskat, PAL-skat, moms, lønsumsafgift, arbejdsmarkedsbidrag og kildeskat.

4. RISIKOVURDERING OG FOKUSOMRÅDER 2021

193 lande tiltrådte i 2015 de 17 verdensmål fra FN for at sætte fælles mål for det internationale samfund i retning af en mere bæredygtig verden i 2030.

Pensionskassen sikrer den langsigtede værdi af investeringerne og nedbringer risikoen ved at basere investeringsbeslutninger på informationer om selskabers arbejde med miljø og klima, sociale forhold og god selskabsledelse. Hvor pensionskassen gennem sine investeringer har et direkte ejerskab i virksomheder – eller finansierer deres forretningsdrift – udgør det aktive ejerskab i form af dialog og stemmeafgivelse et særligt vigtigt bidrag. Og det er her, pensionskassen i høj grad kan bidrage i forhold til FN's verdensmål.

FN's verdensmål

Pensionskassen erklærer sig enig i FN's verdensmål og tilslutter sig disse. Pensionskassen ser de 17 verdensmål med 169 delmål og 232 indikatorer som en prisme, hvor igennem den eksisterende ansvarlige investeringspolitik og konkrete investeringer kan betragtes. Vurderingen af i hvilket omfang pensionskassens investeringer understøtter FN's verdensmål, udgøres derfor af en kortlægning af de pågældende virksomheders bidrag til verdensmålene gennem deres adfærd, produkter og ydelser. Udgangspunktet for analysen er investeringerne i børsnoterede aktier og virksomhedsobligationer.

Som institutionel investor med en fastlagt investeringstilgang foretager pensionskassen sine investeringer i bestemte aktivklasser på en bestemt måde. For aktier er der fx en bred tilstedeværelse i globale aktier. Enkelte selskaber kan udelades som investeringsmulighed, hvis de pågældende selskaber overtræder de fastlagte normer eller retningslinjer.

Med en eksponering bredt i globale aktier kan en lang række af de selskaber, pensionskassen har investeret i, siges at understøtte de 17 verdensmål i en eller anden udstrækning gennem deres adfærd, produkter og ydelser. Administrationens eksterne ESG-bureau – Vigeo Eiris vurderer selskaber og deres bidrag til bæredygtighedsmålene. Hvorvidt en portefølje af investeringer bidrager til sociale og samfundsmæssige problemstillinger, er dog en kompleks og svær øvelse.

Dialoger bidrager direkte til verdensmål

Det andet element i relation til vurderingen af pensionskassens bidrag til FN's verdensmål er det aktive ejerskab. Pensionskassen har igennem flere år haft dialog med et stort antal selskaber med det formål at forbedre selskabernes adfærd indenfor udvalgte ESG-områder. Pensionskassens dialogprogram er delt op i to spor: De kritiske dialoger og forbedringsdialoger, hvor sidstnævnte spor tager udgangspunkt i verdensmålene.

Bestyrelserne i Sampension-fællesskabet har udvalgt fire temaer som omdrejningspunkt for dialogen med de selskaber i porteføljen, som enten ikke bidrager tilstrækkeligt til verdensmålene set i forhold til tilsvarende selskaber i den pågældende sektor, eller som i lyset af deres forretningsmodel ikke udnytter det potentiale de har for at udmærke sig som spids indenfor verdensmålene.

Screening og kritiske dialoger

Kritiske dialoger er en integreret del af pensionskassens ansvarlige Investeringspolitik. De første kritiske dialoger blev iværksat i første kvartal 2020 med støtte fra vores samarbejdspartner på området, Institutional Shareholder Services (ISS).

Kritiske dialoger med i alt 29 børsnoterede selskaber, som pensionskassen er investeret i, er startet op i løbet af 2021. En række dialoger indeholder flere emner inden for såvel miljø (E), social (S) og governance (G). I alle tilfælde er det tale om emner, der potentielt kunne give anledning til at selskabet ekskluderes fra pensionskassens investeringsunivers.

De fleste selskaber indgår i dialogerne med et ønske om af afklare og løse de problemstillinger, som ISS på vegne af pensionskassen har påpeget. Ofte rejses en given problemstilling på baggrund af rapporterede hændelser eller retssager, hvori selskabet tager del. I andre tilfælde rejses problemstillingen som følge af omtale i medierne, og dialogen tager i disse tilfælde udgangspunkt i at verificere problemet. Senere i dialogforløbet aftales de ændringer i retningslinjer og processer, som selskabets skal implementere, og endeligt monitoreres og bekræftes, at aftalen efterleves fra selskabets side.

Hertil er der screenet for kul og tjæresands-aktiviteter samt selskabernes omstillingsevne. Pensionskassen investerer ikke i selskaber, hvor andelen af omsætningen, der kan relateres til kul- eller tjæresand, overstiger 25 %. Desuden vurderer pensionskassen løbende selskabernes evne og villighed til at indgå i den nødvendige transition til fremtidens lavemissionssamfund. Selskaber, der vurderes ikke at være omstillingsparate, ekskluderes også fra aktieporteføljen.

Eksklusionslister

Pensionskassen opererer i lighed med de fleste øvrige pensionsvirksomheder i Danmark med en eksklusionsliste. Eksklusionslisten indeholder selskaber, hvor hele eller dele af selskabets forretningsområde vurderes ikke at være foreneligt med pensionskassens politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer. Desuden indeholder eksklusionslisten selskaber, hvor konkrete aktiviteter eller forhold i selskabets virke bevirker, at pensionskassen ikke vil investere i selskabet.

257 selskaber var ved udgangen af 2021 på pensionskassens eksklusionsliste. En stor andel af disse – 190 – er klimarelaterede eksklusioner. De resterende 67 eksklusioner relaterer sig dels til forhold i miljømæssige (E), sociale (S) eller governance (G) forhold i selskaberne, ligesom enkelte selskaber er ekskluderet som følge af internationale sanktioner eller pensionskassens landeeksklusioner. I tilfælde hvor pensionskassen har valgt at ekskludere et land, investerer pensionskassen således ikke i statsobligationer udstedt af det pågældende land og investerer ej heller i statskontrollerede selskaber.

På området for menneskerettigheder er det samlede resultat af kvartalsvis screeninger og kritiske dialoger gennemført i 2021, at antallet af ekskluderede selskaber er 11, der er et selskab mindre end ultimo 2020.

Unoterede aktier er underlagt de samme retningslinjer som børsnoterede aktier, hvor den ansvarlige politik inddrages via due diligence-processen og søges implementeret med de nødvendige aftaler med forvaltere. I porteføljen af egen forvaltede ejendomme udlejes ikke til selskaber, der figurerer på eksklusionslisten. Ligeledes investeres der ikke i internt forvaltede porteføljer i obligationer og gældsandele i selskaber på eksklusionslisten. Eksklusionslisten offentliggøres løbende på isp.dk/om-pensionskassen/finansiel-information/ansvarlige-investeringer/ekskluderede-selskaber.

Stemmeafgivelse

En vigtig del i udmøntningen af pensionskassens aktive ejerskab sker igennem afstemningerne på selskabernes generalforsamlinger. Sampension-fællesskabet stemmer altid på C25 selskabernes generalforsamlinger og desuden på generalforsamlinger for selskaber, hvor vi ejer mere end 3 % af aktiekapitalen. Vi benytter os af rådgivning fra ISS i processen, men vurderer altid selvstændigt hvilken holdning administrationsfællesskabet har til de givne afstemningspunkter.

For øvrige børsnoterede selskaber søger Sampension-fællesskabet at maksimere påvirkningen af selskaberne sammen med andre institutionelle investorer via netværk. Vi stemmer altid på generalforsamlinger for selskaber, hvor der er en igangværende kritisk dialog.

I 2021 blev der stemt på mere end 400 afstemningspunkter, og i langt overvejende grad fulgte vi indstillingerne fra ISS. Ligeledes stemte vi i langt overvejende grad for forslagene stillet af selskabernes bestyrelser. I de tilfælde hvor Sampension-fællesskabet stemmer imod bestyrelsen, er det ofte punkter relateret til incitament-baseret aflønning, hvor Sampension-fællesskabet ønsker KPI-baserede programmer og øget transparens omkring programmerne.

5. MÅLING AF KLIMARISICI

Formålet med at beregne udledningen af klimagasser er både at fastlægge investeringsporteføljens klimaaftryk, men samtidigt at give et billede på, hvor eksponeret investeringsporteføljen er overfor klimarelaterede finansielle risici. Denne kvantificering af risici, der er forbundet med overgangen til et lavemissionssamfund – de såkaldte transitionsrisici – er funderet i CO₂-udledningen fra de selskaber, der er investeret i. Beregningerne er komplekse at foretage og ikke mindst fortolke. Det er svært at forholde sig til absolutte niveauer eller at sammenligne med andre porteføljer, da investeringers afledte udledning udover den grundlæggende beregningstilgang er kraftigt påvirket af investeringstilgang, aktivallokering og ændringer i denne, geografisk og sektormæssig fordeling og evt. faktortilgang, og ikke mindst underliggende estimationstilgange for at nævne nogle. Men samlet set og vurderet over tid belyser udledningsmetrikker, hvilken vej porteføljens eksponering mod klimarisici bevæger sig. Alle tal i de følgende skemaer er for fællesskabets samlede portefølje.

Pensionskassen arbejder med fire grundlæggende beregninger af aktieporteføljens klimaaftryk, som hver især siger noget om, hvor stor udledningen er relativt til enten mængden af investerede midler, omsætningen i virksomhederne og de enkelte investeringers vægt i porteføljen.

Carbon udledningemetrikker baseret på Enterprise Value⁴

I lyset af den anbefalede beregningstilgang i EU Regulering samt Forsikring & Pensions branchehenstilling har Sampension valgt at beregne carbon udledningemetrikker ud fra en 'Enterprise Value'-tilgang⁵:

Carbon udledningemetrikker (t CO ₂ ækvivalenter)	2021	2020
Samlet absolut udledning (mio.)	0,59	0,71
Finansieret udledning (pr. mio. DKK)	7,4	10,2
Carbon intensitet (pr. mio. DKK)	20,6	21,6
Vægtet gennemsnitlig carbon intensitet (mio. DKK)	19,8	19,7

'Finansieret udledning' viser udledning pr. investeret mio. DKK, 'Carbon-intensitet' viser den ejerandelsvægtede udledning i forhold til den ejerandelsvægtede omsætning, 'Vægtet gennemsnitlig carbon-intensitet' viser selskabets udledning i forhold til selskabets omsætning vægtet med, hvor stor en andel selskabet udgør af porteføljen – indeholder således ikke et element af ejerskab. Mere forklaring på carbon-beregninger og fordele og ulemper kan findes på hjemmesiden og i den fulde klimarapport. Benchmark udgøres af den af bestyrelserne fastlagte sammenvægtning af globale, EM og danske aktier.

Kilde: ISS

Det ses først og fremmest, at den absolutte udledning ligger på et lavere niveau end året før. Ser man på den finansierede udledning fra investeringer i børsnoterede aktier og direkte ejede virksomhedsobligationer, ligger denne med et fald på 27%, også på et lavere niveau målt i forhold til året før.

Udledningemetrikken, der viser noget om porteføljeselskabernes evne til at drive deres selskaber udledningseffektivt ('carbon intensitet') er faldet 5 % målt i forhold til sidste års opgørelse, mens den af TCFD anbefalede udledningemetrik ('vægtet gennemsnitlig carbon intensitet'), der viser noget om porteføljens eksponering mod udledningsintensive selskaber, er omtrent uændret.

De anførte udledningemetrikker er én måde at anskue aktieporteføljens klimaeksponering på, og det er værd at fremhæve, at udledningemetrikkerne er baseret på historiske tal og dermed bagud skuende i deres natur⁶. De giver derfor ikke nødvendigvis et retvisende billede af den fremtidige udledning fra selskaberne i porteføljen, da selskaber kan have besluttet tiltag vedrørende selskabets udledning og evt. implementeret disse uden, at det er slået igennem i offentliggjorte tal.

Derfor kan man bl.a. fokusere på, hvor mange investeringer, der eksempelvis er i selskaber med aktiviteter indenfor kuludvinding, eller hvor stor en eksponering, der er mod selskaber med klimavenlige aktiviteter. Her viser de nævnte klimainitiativer fortsat positive effekter. Bl.a. ser vi, at det nu er 34 % af elforbruget fra elforsyningsselskaberne i porteføljen, der er grøn, hvilket er 34 % højere målt i forhold til ultimo 2020, hvor andelen var godt 25%. Samtidigt ligger den potentielle udledning fra de fossile reserver, der ejes af selskaberne i porteføljen 12 % lavere end ultimo 2020.

Ønskes et fremadskuende billede af den børsnoterede aktieporteføljens eksponering mod klimarelaterede risici, kan man se på porteføljens 'Energy Transition Score', der udtrykker, hvor forberedte selskaberne i porteføljen er på overgangen til et lav-emissionsfund.

⁴ I det følgende er data baseret på hele Sampension-fællesskabets portefølje.

⁵ I den vedtagne EU Regulering på området for bæredygtighed (Disclosure Forordning og den grønne taksonomi) er det besluttet at anvende en tilgang til fastlæggelse af carbon udledningemetrikker, der kan benævnes 'Enterprise Value'-tilgang. Denne tilgang inddrager både aktiekapital og gældsfinansiering i fordelingsnøglen i det enkelte selskab, når dennes GHG-udledning skal fordeles til investorerne. Tilgangen kan således i højere grad siges at afspejle, hvor stor en udledning man som investor finansierer med sine investeringer frem for alene at fokusere på ejerskab over udledningen i selskaber, der investeres i. Beregningstilgangen baseret på ejerandelen af alene selskabernes markedsværdier tager ikke højde for, at selskaber kan have forskellige finansieringsstrukturer, hvormed menes at andelen af gældsfinansiering versus udstedt aktiekapital varierer, når de skal fremskaffe kapital.

⁶ Nærværende opgørelse er således baseret på de senest frigivne carbon emissionsdata, der er fra 2020.

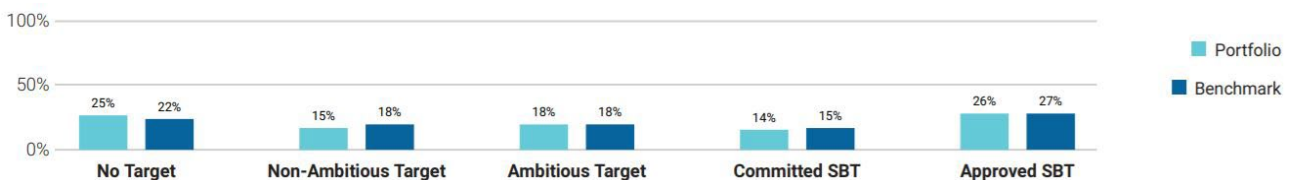
Energy Transition Score

(0-100)	2021		2020	
	Portefølje	Benchmark	Portefølje	Benchmark
Energy Transition Score	43	43	40	40

Kilde: Vigeo Eiris

Det ses, at både aktieindekset for globale aktier (benchmark) samt porteføljen i 2021 har oplevet en fremgang fra 40 til 43, hvilket betyder, at de børsnoterede selskaber i verden i gennemsnit har anlagt strategier, der i højere grad tager højde for overgangen til en verden, hvor udledningen af klimagasser skal være lavere. 100 er højeste score og svarer til en fuldstændig overgang til en klimaneutral økonomi. Dermed er porteføljens parathed til et lavemissionssamfund 26 % højere, end da vi opgjorde porteføljens parathed første gang ultimo 2018.

En anden måde at se fremad på er at vurdere, hvorvidt selskaberne har fastlagte strategier eller mål for at bringe sig i overensstemmelse med de internationale klimamål. 'Science Based Targets initiativet' er den målestok, som er standarden for sådanne målsætninger⁷.

Kilde: ISS

Sampension har investeret i omkring 1.300 børsnoterede selskaber. I figuren ses det, at i alt 58 % af investeringsporteføljens værdi er i selskaber, der vurderes at have enten en ambitiøs strategi, har et SBTi-commitment eller et godkendt SBTi-commitment. Mens 25 % af selskaberne ikke har en strategi for at komme i overensstemmelse med det som videnskaben i dag anser som nødvendigt i forhold til de internationale klimamål.

6. LEDELSESMÆSSIGE FORHOLD

Pensionskassen er en tværgående pensionskasse ejet af medlemmerne. Pensionskassens øverste myndighed er generalforsamlingen.

⁷ Se sciencebasedtargets.org

Bestyrelse

Bestyrelsen består af seks medlemmer:

- Tre bestyrelsesmedlemmer er valgt af og blandt medlemmerne af pensionskassen.
- Et uafhængigt bestyrelsesmedlem er valgt af medlemmerne. Bestyrelsesmedlemmet skal være regnskabs- og revisionskyndig og må ikke være medlem af pensionskassen.
- Et bestyrelsesmedlem er udpeget af Ingeniørforeningen i Danmark og skal være medlem af pensionskassen.
- Et bestyrelsesmedlem, med særlige kompetencer er udpeget af bestyrelsen. Bestyrelsesmedlemmet kan, men skal ikke være medlem af pensionskassen.

Bestyrelsen har i 2021 afholdt fem møder, et seminar og en temadag.

Revisionsudvalg

I overensstemmelse med EU's og danske krav til revisionsudvalg i virksomheder af interesse for offentligheden har bestyrelsen i pensionskassen nedsat et revisionsudvalg.

Formand for revisionsudvalget er Lisa Frost Sørensen, der samtidig er det uafhængige medlem med særlige kvalifikationer indenfor revision og regnskab. Bestyrelsen har – med baggrund i Lisa Frost Sørensens erhvervs erfaring og uddannelse som statsautoriseret revisor – vurderet, at Lisa Frost Sørensen er i besiddelse af de fornødne kvalifikationer i henhold til reglerne om revisionsudvalg

Bestyrelsen har besluttet, at revisionsudvalgets funktioner varetages af bestyrelsen i sin helhed. Der har i 2021 været afholdt fire møder i revisionsudvalget.

Rammerne for revisionsudvalgets arbejde er fastlagt i et kommissorium. Udvalgets primære opgaver er at:

- overvåge regnskabsaflæggelsesprocessen
- overvåge om risikostyringssystemer, interne kontrolsystemer og intern revision fungerer effektivt med hensyn til regnskabsaflæggelsesprocessen
- overvåge den lovpligtige revision af årsregnskabet mv.
- overvåge og kontrollere revisors uafhængighed.

Der er etableret en whistleblower-ordning, der sikrer, at ansatte i administrationsselskabet via en særlig, uafhængig og selvstændig kanal kan indberette overtrædelser og potentielle overtrædelser af relevant regulering begået af virksomheden, herunder vedrørende bestikkelse og korrupsion, konkurrenceret, svig og økonomisk kriminalitet, chikane og diskrimination samt beskyttelse af personoplysninger.

Whistleblowerordningen er i overensstemmelse med ny lovgivning for whistleblower-ordninger, der trådte i kraft pr. 1. januar 2022.

Indberetninger til whistleblowerordningen sker til en whistleblower it-plattform, og henvendelser hertil screenes af Advokatvirksomheden Kromann Reumert, der varetager whistleblowerordningen. Kromann Reumert informerer herefter formanden for revisionsudvalget og den ansvarlige for compliancefunktionen via it-plattformen. Der har ikke været indberetninger i 2021.

Udvalg for ansvarlige investeringer

Den ansvarlige investeringspolitik er godkendt af alle fire parter i administrationsfællesskabet. Bestyrelserne har nedsat et tværgående udvalg, der kvalificerer og indstiller til beslutninger på ESG-området. Udvalgets formål er at drøfte sociale, klima-, miljø- og selskabsmæssige overvejelser ved investeringsbeslutninger foretaget i de fire pensionsvirksomheder med henblik på at opnå enighed om de principper, der skal indgå i pensionsvirksomhedernes politik for ansvarlige investeringer.

Lars Kehlet Nørskov (næstformand for bestyrelsen) og Michael Herold (bestyrelsesmedlem) har i 2021 været pensionskassens medlemmer i udvalget. Der har i 2021 været afholdt tre møder i udvalget.

Risici og risikostyring

Den samlede styring af investeringsaktiver og pensionshensættelser har til formål at sikre medlemmerne det størst mulige afkast og de bedst mulige forsikringsdækninger under behørig hensyntagen til risikoen. Målsætningen for styring af de kortsigtede risici er blandt andet, at investeringspolitikken og risikoafdækningen tilsammen skal sikre tilstrækkelige reserver til, at den solvensmæssige overdækning er komfortabel og til, at risikoen for ydelsesnedsættelse er begrænset.

Bestyrelsen har besluttet appetitten for de væsentligste risici i politikker og retningslinjer, og derved fastlagt et overordnet niveau for risikotagning og risikoafdækning. Der rapporteres løbende på overholdelse af de udstukne rammer, og som led i processen for vurdering af egen risiko og solvens tager bestyrelsen stilling til risikoprofilen samt overholdelse af risikoappetitten.

Forsikringsrisici

Forsikringsrisici stammer hovedsageligt fra Garantiordningens ydelsesgarantier, og omfatter risiko for højere forpligtelser som følge af risikoen for stigninger i levetid, ændringer i invalidehyppighed, omskrivning til fripolice, tilbagekøb og pensioneringstidspunkt.

Særligt levetidsrisiko udgør en væsentlig risikofaktor for ISP. Levetidsforudsætningerne opgøres ud fra Finanstilsynets levetidsmodel, der dels baseres på virksomhedens egne erfaringer og dels på Finanstilsynets benchmark for forventede fremtidige levetidsforbedringer.

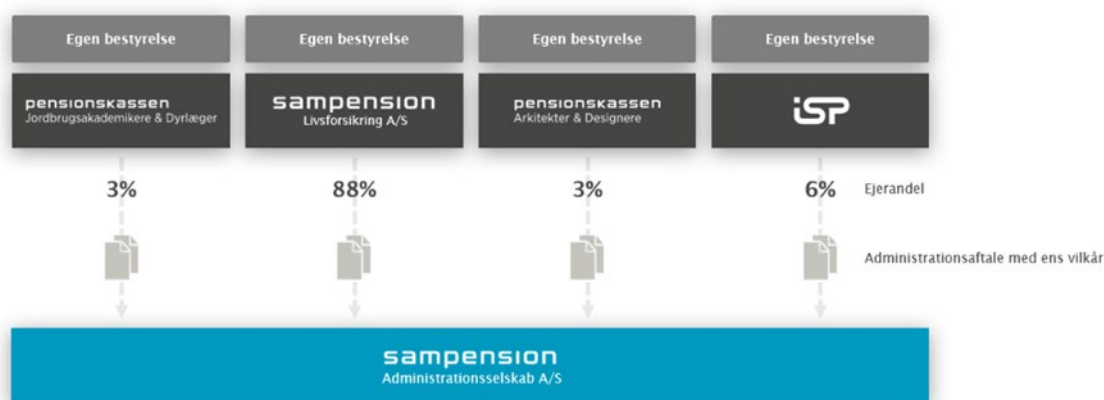
Alle risikosummer dækkes for egen regning. Risikosummen er forskellen mellem den opsparede reserve og den reserve, der skal afsættes til fremtidige pensions- og forsikringsydelse i tilfælde af et medlems invaliditet eller død.

Selskabets risikostyring er uddybende beskrevet i Rapport om Solvens og Finansiell Situation – den såkaldte SFCR. Rapporten er offentlig tilgængelig og kan findes på isp.dk/om-isp/finansiell-information/aarsrapport.

Organisation og ledelse

Pensionskassen indgår som nævnt i et administrationsfællesskab, hvor ejerkredsen af Sampension Administrationsselskab A/S består af Sampension Livsforsikring A/S (88 %), Arkitekternes Pensionskasse (3 %), Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger (3 %) og ISP Pension (6 %).

Administrationsfællesskabet

Administrationsfællesskabets daglige ledelse udgøres af direktionen i administrationselskabet. Hertil kommer fem hovedområder med ansvar for den daglige drift og udvikling og tre stabsområder

(Direktionssekretariat, Kommunikation og HR). Nærmere beskrivelse af organisationen kan ses på sampension.dk/organisation.

Der er oprettet funktioner for risikostyring, compliance, aktuar og intern audit, der bidrager til at sikre effektiv styring i administrationsfællesskabet. Derudover har bestyrelsen besluttet at ansætte den interne revisionschef, som varetager den interne revision i pensionsvirksomhederne i administrationsfællesskabet. De ansvarlige for de pågældende afdelinger er udpeget som nøglepersoner og har en kontrollerende rolle i forhold til administrationsfællesskabets arbejde.

Aflønning

Bestyrelserne i de finansielle virksomheder i administrationsfællesskabet har udformet en lønpolitik i overensstemmelse med EU's og danske krav. Aflønningsprincipperne har til formål at sikre, at ledelse og medarbejdere honoreres på en sådan måde, at virksomhedens forretningsmæssige og langsigtede strategiske mål understøttes bedst muligt.

Aflønningsforholdene afspejler og understøtter, at administrationselskabet til stadighed formår at rekruttere og fastholde en kompetent og ansvarlig ledelse, der fremmer en sund og effektiv risikostyring og ikke motiverer til at tage overdrevne risici, ligesom aflønningsprincipperne skal forebygge interessekonflikter til gavn for medlemmerne.

Aflønning af bestyrelse og direktion fremgår af årsrapporten.

7. LOVPLIGTIG REDEGØRELSE FOR DET UNDERREPRÆSENTEREDE KØN EFTER REGNSKABSBEKENDTGØRELSENS §132a

Bestyrelsen

Bestyrelsen vil arbejde for at fremme lige vilkår for mænd og kvinder i bestyrelsen, herunder at der, så vidt muligt, opstilles både kvindelige og mandlige kandidater med de nødvendige kvalifikationer i rekrutteringsprocessen. Samtidig har bestyrelsen i pensionskassen vedtaget en politik for mangfoldighed, der sætter fokus på at fremme diversitet i kvalifikationer og kompetencer i bred forstand blandt bestyrelsens medlemmer. Dette indgår i bestyrelsens selvevaluering med henblik på at sikre en dynamisk og bredt sammensat bestyrelse.

Bestyrelsen har opstillet et måltal på mindst 33,3 % for andelen af det underrepræsenterede køn i bestyrelsen svarende til 2 ud af 6 medlemmer, som forventes opfyldt senest i forbindelse med den ordinære generalforsamling i 2024. Fordelingen er i overensstemmelse med Erhvervsstyrelsens vejledning om, hvad der betragtes som en ligelig kønsfordeling i forhold til antallet af bestyrelsesmedlemmer. Bestyrelsen består af 1 kvinde og 5 mænd, og målet er ikke opfyldt, da det er et krav, at alle medlemmer skal tælles med og ikke kun de generalforsamlingsvalgte. Målet revurderes årligt.

Øvrig ledelse i Sampension Administrationsselskab A/S

Bestyrelsen ønsker en ligelig kønsfordeling i øvrige ledelsesniveauer inklusive direktionen, og i Sampension Administrationsselskab A/S er fastlagt et måltal på mindst 40 % for andelen af det underrepræsenterede køn for ledere med personaleansvar.

Direktionen, direktører, chefer og teamledere med personaleansvar

År	Kvinder		Mænd	
	% af ledende stillinger	% af alle ansatte	% af ledende stillinger	% af alle ansatte
2016	27 %	52 %	73 %	48 %
2017	29 %	50 %	71 %	50 %
2018	39 %	49 %	61 %	51 %
2019	40 %	49 %	60 %	51 %
2020	44 %	47 %	56 %	53 %
2021	38 %	46 %	62 %	54 %

Udviklingen har været positiv med væsentligt flere kvinder på ledelsesposter de seneste år, men i 2021 er der sket et fald i den kønsmæssige fordeling i selskabets ledende stillinger i forhold til det underrepræsenterede køn. Faldet skyldes primært, at der har været en udskiftning blandt teamlederne, som har medført en ændring af den kønsmæssige sammensætning. Hvor den kønsmæssige fordeling på teamledere i 2020 var ligeligt fordelt med 50 % kvinder og 50 % mænd, er der i 2021 en fordeling på 31 % kvinder og 69 % mænd. Den kønsmæssige fordeling blandt afdelingschefer er 46 % kvinder og 54 % mænd. Iblandt direktørerne i ledelsesgruppen er fordelingen 22 pct. kvinder og 78 pct. mænd.

Udgangspunktet for rekrutteringer eller udnævnelser til ledelsesposter er, at det skal være den bedst egnede person og gerne en kvinde næste gang, der kommer en ledig stilling.

For at fremme en ligelig fordeling, er der opstillet følgende tiltag og procedurer:

- Sikre et bredt rekrutteringsgrundlag, så begge køn har lige muligheder. Ved interne og eksterne ansættelsesprocedurer tilsikres det om muligt, at der altid er mindst én ansøger af hvert køn blandt de udvalgte kandidater. Alle – uanset køn – skal opleve at have samme muligheder for udvikling, trivsel og karriere. Vi ønsker en kønsneutral kultur.
- Gøre virksomheden attraktiv og markedskonform for både kvindelige og mandlige medarbejdere og ledere, herunder gennem Work Life Balance.
- Sikre en personalepolitik som fremmer lige karrieremuligheder for kvinder og mænd.
- Ved medarbejdernes løbende samtaler om resultater og udviklingsmål opfordres såvel kvinder som mænd til at fortælle om deres uddannelses- og karriereønsker, herunder eventuelle ønsker om at blive ledere.
- Mulighed for at oprette mentorordninger for nye/ynge ledere.

Ledelsesgruppen følger løbende op på, om målsætningerne opfyldes, og arbejdet med at øge antallet af det underrepræsenterede køn i ledende stillinger fortsætter, uanset målsætningen om mindst 40 % for en ligelig kønsfordeling i ledelsen er opfyldt.

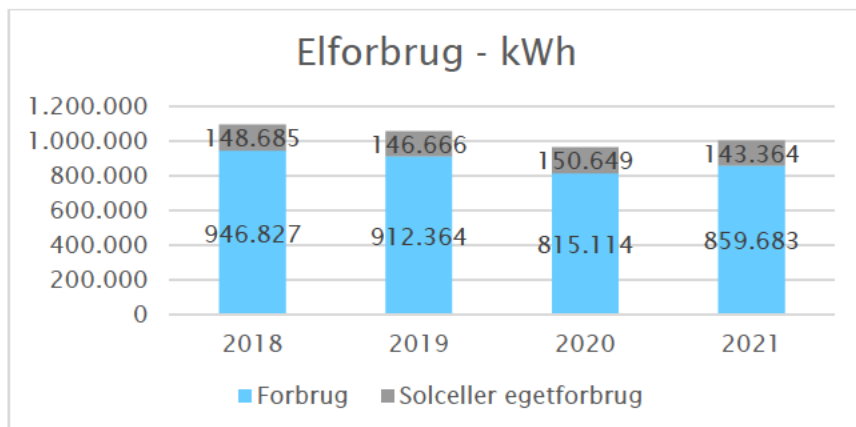
8. ENERGIFORBRUG PÅ SAMPENSION ADMINISTRATIONSSKABS DOMICIL

Sampension-fællesskabet har fokus på at optimere forbruget af energiresourcer både for at forbedre den økonomiske drift og nedsætte påvirkningen på omverdenen. Rambøll har ydet bistand til at beregne de miljø- og klimapåvirkninger, som Sampension-fællesskabets aktiviteter i og omkring hovedkontoret i Hellerup giver anledning til.

De senere år har energiforbruget på domicilet ligget stabilt med få udsving. De mindre udsving skyldes primært vejrmæssige forhold og senest skiftende anvendelse af domicilet grundet corona-pandemien, som har givet øget behov for henholdsvis køling og varme.

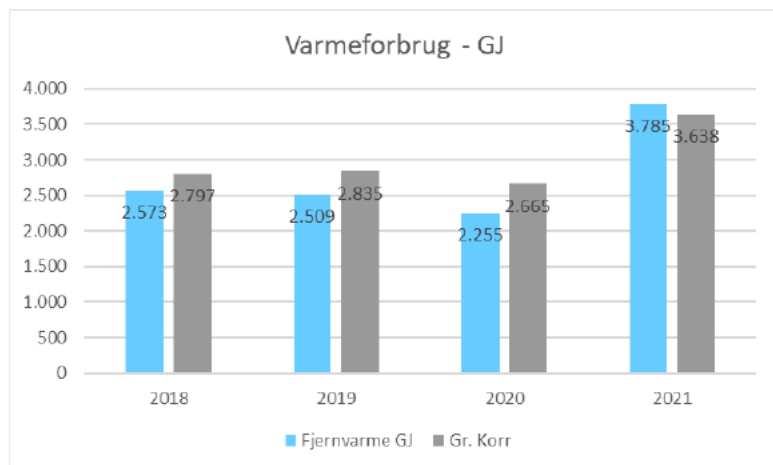
Elforbrug

Efter flere års fald i elforbruget konstateres i mindre stigning i 2021 svarende til ca. 40.000 kWh. Den lille stigning i elforbruget er forventelig, da aktiviteterne på kontoret trods den fortsatte corona-epidemi fandt et mere naturligt leje set i forhold til helåret 2020. Solcellerne producerer stabilt og udgør ca. 14% af det samlede el-forbrug, som i 2021 udgjorde 1.003.047 kWh.

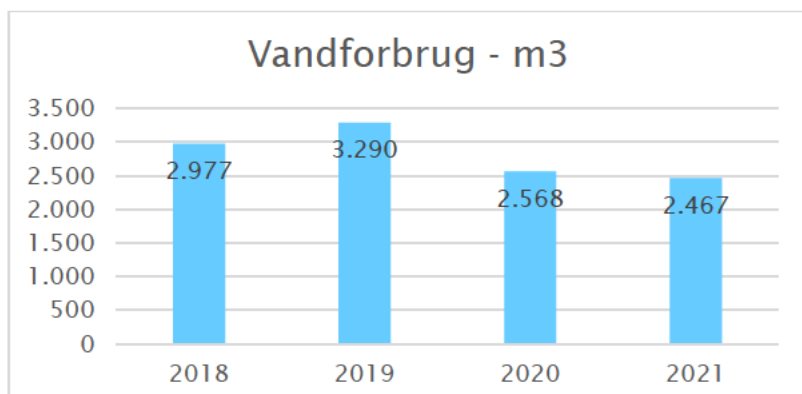
Varmeforbrug

Til beregning af ESG-nøgletallene benyttes det faktiske forbrug (u-korrigerede forbrugstal). Her vises både det ukorrigerede varmeforbrug og det graddag-korrigerede varmeforbrug for 2018-2021. Sampension har haft en markant stigning i det faktiske varmeforbrug for 2021 svarende til ca. 1.530 GJ. Det er en stigning på 40 % i forhold til 2020. Årsagen til den relativt store stigning er en generelt lavere udetemperatur i 2021, men vurderes hovedsageligt at stamme fra et behov for en mere stabil opvarmning af kontormiljøerne samt udskiftning af en defekt veksler i ventilationssystemet.

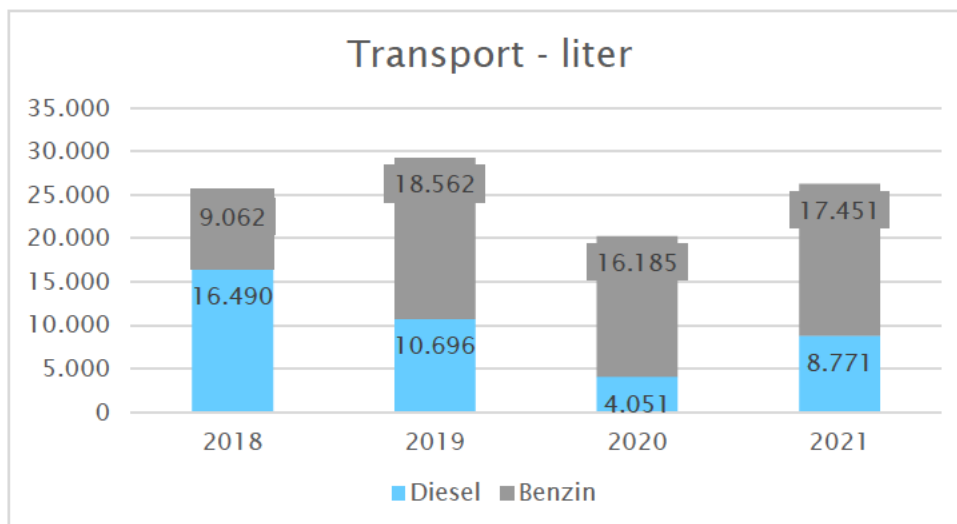
Vandforbrug

Vandforbruget har siden 2019 været faldende, hvilket i 2020 vurderes at være en konsekvens af omfattende hjemmearbejde grundet corona-pandemien. Der er dog på trods af mindre hjemmearbejde i 2021 opnået en yderligere reduktion i vandforbruget på godt 100 m³.

Transport

Brændstofforbruget til transport er stort set tilbage på niveauet fra før Corona. Forbruget i 2021 var i alt 26.222 liter brændstof fordelt på diesel og benzin.

9. FORVENTNINGER TIL 2022

Pensionskassen forventer et mindre fald i medlemsbidrag og antallet af medlemmer i 2022. Omkostninger pr. medlem forventes at ligge på samme niveau som i 2021. Depotrenten for garantiordningen er pr. 1. januar 2022 fastholdt på 0,0 % i alle rentegrupper. For ordninger med markedsrente bliver medlemmernes depoter løbende tilskrevet det realiserede investeringsafkast.

Egenkapitalens resultat afhænger af udviklingen på de finansielle markeder samt pensionskassens risikoresultater. Baseret på et uændret renteniveau og uændret VA-tillæg forventes egenkapitalen at få et resultat omkring nul for 2022 før ændring i tabsdækning og risikoresultater.

Pensionskassen vil fortsætte arbejdet med ansvarlige investeringer som beskrevet i denne redegørelse. Der vil herunder fortsat være fokus på antikorrupsion og bestikkelse samt arbejdet med menneskerettigheder, der understøttes af de eksisterende processer, dvs. kvartalsvise screeninger af porteføljen af børsnoterede aktier og dialoger med selskaber, hvor der er identificeret materielle brud på menneskerettigheder eller potentiale for forbedring af selskabets håndtering på området. Derudover vil der i 2022 være fokus på udarbejdelse af handlingsplan for reduktion af porteføljens klimaaftryk til understøttelse af målsætningen om at reducere porteføljens klimaaftryk til netto nul senest i 2050.

Bilag [1]

Metodebeskrivelse for beregning af klimanøgletal for investeringsporteføljen

CO₂-udledningen fra pensionskassens investeringer omfatter fastlagt emission fra investeringer i børsnoterede aktier og direkte ejede virksomhedsobligationer samt egen-forvaltede danske ejendomme.

I fastlæggelsen af investeringsporteføljens estimerede emission anvendes princippet anbefalet i EU's Disclosure Forordning, samt i Forsikring & Pensions branchehenstilling om klimarapportering udarbejdet på baggrund af Det Finansielle Klimapartnerskab, om fordeling af et selskabs emissioner ud fra en fordelingsnøgle baseret på ejerskab af det givne selskabs udstedte aktiekapital og gældsudstedelse samt kontantbeholdning (EVIC⁸). Der rapporteres således ud fra et allokeringsprincip om finansiering af de økonomiske aktiviteter for de givne selskaber, der er investeret i.

Grundlaget for opgørelsen af emissionerne er FN's rammekonvention om klimaændringer vedtaget i 1997 – den såkaldte Greenhouse Gas Protocol (GHG/Kyoto-protokollen), hvor klimagasser omfatter: Kuldioxid (CO₂), metan (CH₄), lattergas (N₂O), hydroflourcarboner (HFC'er), perfluorocarboner (PFC'er), svovlhexafluorid (SF₆), og nitrogen triflorid (NF₃). Da gasserne har forskellig styrke i forhold til deres drivhuseffekt og har forskellige halveringstider – målt som drivhuspotentiale Global Warming Potential (GWP), normaliseres hver gas til CO₂-ækvivalenter (CO₂e) ved at multiplicere hver gas med dens individuelle GWP-faktor.

Selskabers emissioner kategoriseres ud fra følgende:

Scope 1

Direkte emissioner fra kilder, der ejes eller kontrolleres af selskabet – dvs. emission som følge af selskabets egen drift.

Scope 2

Indirekte emissioner stammende fra den indkøbte energi, der anvendes i driften af selskabet. Dvs. eksempelvis emission fra produktionen af den strøm, der anvendes i selskabet.

Scope 3

Al anden indirekte emission - upstream og downstream. Dvs. emission stammende fra produktionen af input til virksomhedens drift (udover energi), samt emission stammende fra anvendelsen af virksomhedens produkter og ydelser.

I fastlæggelsen af pensionskassens emission som følge af investeringer betragtes alene scope 1 og 2 emission.

Investeringsporteføljens CO₂e-udledning

I opgørelsen af investeringsporteføljens emission anvendes i henhold til TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) op til fire metrikker, der hver især anlægger forskellige vinkler på investeringernes klimaaftryk:

- **Absolut carbon emission:** Den samlede sum af absolut emission stammende fra de selskaber, der er investeret i – beregnet ud fra de respektive ejerandele af selskabernes CO₂-udledning:

⁸ Enterprise Value Including Cash

$$\text{Absolut CO2e udledning} = \sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{Værdi af investering}_i}{\text{Samlet værdi af selskab}_i \text{ (EVIC)}} * \text{Selskabets CO2e udledning}_i \right)$$

- Metrikken afhænger af ejerandelen. Er ikke normaliseret og dermed afhængig af porteføljens størrelse. Afhænger ikke af valuta.

- **Carbon footprint:** Absolut udledning pr. investeret mio. (i en given valuta):

$$\text{Carbon fodaftryk} = \frac{\text{Absolut CO2e udledning}}{\text{Investeringsporteføljens markedsværdi (DKK mio.)}}$$

- Metrikken afhænger af ejerandelen. Sammenligning på tværs af porteføljer og over tid er mulig, da normalisering med porteføljeværdi. Følsom overfor ændringer i underliggende selskabernes markedsværdier, som er uafhængig af selskabernes udledning. Afhænger af valuta.

- **Carbon intensitet:** Investeringsporteføljens emissionseffektivitet:

$$\text{Carbon Intensitet} = \frac{\sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{Værdi af investering}_i}{\text{Samlet værdi af selskab}_i \text{ (EVIC)}} * \text{Selskabets CO2e udledning}_i \right)}{\sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{Værdi af investering}_i}{\text{Samlet værdi af selskab}_i \text{ (EVIC)}} * \text{Selskabets omsætning}_i \text{ (DKK mio.)} \right)}$$

- Den samlede emission fra selskaberne i porteføljen ud fra ejerandel i forhold til den samlede ejerandelsvægtede omsætning, hvor vægten er bestemt af pensionskassens andel af selskabernes aktiekapital og gældsfinansiering. Metrikken viser hvor carbon-intensivt porteføljens selskaber drives.
- Metrikken normaliserer den totale absolutte emissionen med omsætningen i selskaberne. Tager således højde for selskabernes forretningsomfang, men er ikke påvirket af deres markedsværdi. Følsom overfor forhold, der påvirker selskabernes omsætning uden ændret CO₂e-udledning. Bedst egnet som et øjebliksbillede, da svært sammenlignelig over tid. Afhænger af valuta.

- **Vægtet gennemsnitlig carbon intensitet (WACI):** Investeringsporteføljens eksponering mod udledningsintensive selskaber – et mål for porteføljens klimarelaterede risici⁹:

Vægtet Gennemsnitlig Carbon Intensitet

$$= \sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{Værdi af investering}_i}{\text{Samlet værdi af portefølje}} * \frac{\text{Selskabets CO2e udledning}_i}{\text{Selskabets omsætning}_i \text{ (DKK mio.)}} \right)$$

- Summen af de respektive selskabers carbon intensiteter vægtet sammen med porteføljeandelen. Ejerandelen indgår ikke i beregningen. Siger ikke noget om investeringernes absolutte bidrag til de globale klimaforandringer, da ejerandelen af selskabet og dets emissioner ikke indgår.

⁹ Anbefalet af TCFD – et organ under Financial Stability Board – ud fra den antagelse, at jo mere emissionsintensivt et selskab drives, jo mere følsom vil selskabet og dets værdiansættelse være i forhold til konsekvenser ved overgangen til en lav-emissions-økonomi.

Investeringer – aktivtyper inddraget

- *Børsnoterede aktier*
 - Gennem ejerskabet af de enkelte selskabers aktiekapital og gældsudstedelser har pensionskassen ejerskab over en andel af de respektive selskabers emissioner. I fordelingen af en virksomheds emission anvendes en EVIC-tilgang, hvor selskabets fordeling mellem aktiekapital og gældsfinansiering anvendes.
 - De anvendte data stammer fra ISS ESG, der leverer validerede data for de virksomheder, der selv offentliggør, samt leverer estimerede emissionsdata for de virksomheder, der ikke offentliggør via eksempelvis bæredygtighedsrapportering.
 - ISS ESG's validering og estimering af emissionsdata bygger på en avanceret model med 800 sektorer og undersektorer, og sektorspecifikke regressionsmodeller, og hvor konglomerater opsplittes i forretningsområder og holdingselskaber på ejerskab af datterselskaber.
 - Data er tilgængelige for omkring 99 % af de børsnoterede aktier.

- *Direkte ejede virksomhedsobligationer*
 - Gennem ejerskabet af de enkelte selskabers aktiekapital og gældsudstedelser har pensionskassen ejerskab over en andel af de respektive selskabers emissioner. I fordelingen af en virksomheds emission anvendes en EVIC-tilgang, hvor selskabets fordeling mellem aktiekapital og gældsfinansiering anvendes.
 - De anvendte data stammer fra ISS ESG, der leverer validerede data for de virksomheder, der selv offentliggør, samt leverer estimerede emissionsdata for de virksomheder, der ikke offentliggør via eksempelvis bæredygtighedsrapportering.
 - ISS ESG's validering og estimering af emissionsdata bygger på en avanceret model med 800 sektorer og undersektorer, og sektorspecifikke regressionsmodeller, og hvor konglomerater opsplittes i forretningsområder og holdingselskaber på ejerskab af datterselskaber.
 - Data er tilgængelige for omkring 93 % af de direkte ejede virksomhedsobligationer.

- *Egen-forvaltede danske ejendomme*
 - Opgørelsen af CO₂-udledningen er baseret på en bottom-up tilgang, hvor den aktuelle udledning opgøres på baggrund af det faktuelle forbrug. CO₂-udledningen er opgjort som kg CO₂e pr. m² pr. år beregnet ud fra ejendommens bygningsareal. Opgørelsen er foretaget i overensstemmelse med de overordnede retningslinjer i GHG-protokollen.
 - Ved estimering af CO₂-udledningen fra de egen forvaltede ejendomsinvesteringer anvendes metrikkerne: Absolut udledning, CO₂-udledning pr. m² og carbon footprint.
 - Data leveres fra Sampension-fællesskabets ejendomsadministrator Newsec.
 - Der tages udgangspunkt i geografisk baseret CO₂-opgørelse. Emission inkluderes hvor den opstår og opgøres opdelt på henholdsvis el, vand og varme. CO₂-udledningen fra fjernvarmeforbruget beregnes ud fra brændsler anvendt i det lokale fjernvarmenet.
 - CO₂-udledningen er opgjort på baggrund af kendte bagvedliggende emissionsfaktorer for 2020. Faktorerne fra 2020 er fremskrevet til 2021 i overensstemmelse med den forventede udvikling i Energistyrelsens klimastatus og fremskrivning 2021. Vandregnskabet tilknyttes CO₂-udledningen fra de respektive vandforsyningsselskabers drift.
 - Data er alene tilgængelige for egen-forvaltede danske ejendomme.

- *Direkte ejede vindmøller*
 - Gennem ejerskabet af direkte ejede vindmøller sker en såkaldt CO₂-fortrængning, da elproduktionen med anvendelse af fossile brændsler fortrænges og en deraf følgende mindre emission af CO₂.
 - Det er alene den absolutte mængde CO₂, der fastlægges.
 - Der tages udgangspunkt i en regionalt baseret opgørelse, hvor energimixet i den regionale elproduktion anvendes. Den fortrængte emission af CO₂ udregnes på baggrund af elproduktionen fra de enkelte vindmølleparker.
 - Fastlæggelsen sker på baggrund af CO₂-intensiteter fra 2020, da intensiteter for 2021 ikke forelå på opgørelsestidspunktet.
 - Data er tilgængelige for 100 % af de direkte ejede vindmøller.